

Обща политика по рибарство на ЕС

Обща политика по рибарство на Европейския съюз

I. История

Компетенциите на Общността по отношение на рибарството се основават на същите разпоредби от Договора за създаване на Европейската общност (Римският договор), както разпоредбите за земеделието, като последните обхващат отношенията, свързани с регулиране на рибарството. По-конкретно, това са разпоредбите на чл. 32-38 от Договора за създаване на Европейската общност, които регламентират селското стопанство.

Макар и част от Общата селскостопанска политика, рибарството придобива самостоятелно значение и неговата правна уредба оформя една автономна политика, наречена Обща политика по рибарство. Общата политика по рибарство (ОПР) е основният инструмент за управление на рибарството и аквакултурите в Европейския съюз. Съвкупността от правила и механизми за експлоатацията, преработването и търговията с риба и други водни организми формира Общата политика по рибарство. ОПР е създадена с цел управление на ресурсите и изпълнение на изискванията, залегнали в Договорите за създаване на Европейската общност. Рибите се смятат за естествен и подвижен ресурс и съответно за обща собственост. Договорите, които учредяват Европейската общност поставят условие за съществуването на единна политика в тази област, т. е. необходимост от въвеждането на общи правила, приети на ниво ЕО и приложими в страните-членки. Първите общи мерки в отрасъл „Рибарство“ са разработени през 1970 г. Те се отнасят за достъпа до риболовни акватории, пазари и структури. Прието е, че риболовците на ЕО трябва да имат равен достъп до водите на страните-членки. Запазва се обаче правото на местните рибари да ловят риба в местни води с цел малките съдове да имат достъп до традиционни пристанища. Предприети са и мерки за създаване на общ пазар на риба и рибни продукти. С оглед модернизирани на риболовните съдове и бордовите съоръжения е създадена съответната структурна политика. Тези мерки придобиват още по-голямо значение, когато през 1976 г. страните-членки, следвайки международните тенденции, се съгласяват да разширят риболовните си акватории от 12 на 200 мили от техните брегове. Те решават също, че е най-добре ЕО да управлява рибарството във водите, които са под тяхна юрисдикция, както и да защитава интересите им по международни договори. След тежки преговори, през 1983 г. се създава Общата политика по рибарство на ЕС.

II. Принципи

Основните принципи на Общата политика по рибарство на ЕС са:

1. Равен достъп на всички страни-членки до водите на Общността;
2. Привеждане на риболовното усилие и флот на страните-членки в съответствие с ограничените рибни ресурси;
3. Относителна стабилност на риболовните квоти при разпределение на ресурсите;
4. Изключителна компетентност на Общността при представяне на интересите на страните-членки в международни договори в отношенията с трети страни.

III. Цели и задачи

Общата политика по рибарство на ЕС има за цел:

1. Осигуряване устойчиво развитие на сектора чрез отговорен риболов и опазване на рибните ресурси;
2. Дългосрочно обезпечаване на пазара и преработвателната промишленост с качествени риба и рибни продукти на приемливи за потребителите цени;
3. Осигуряване на добър стандарт на живот на лицата, заети с риболовни дейности.

IV. Раздели

Общата политика по рибарство на ЕС има 5 основни раздела:

1. Опазване и управление на ресурсите, инспекция и контрол – включва определяне и управление на общите допустими улови по видове и категории (тегло/размери) риба, квоти за риболов, лицензи за риболов, приложение на технически мерки; инспекция и контрол върху риболовните дейности в национални води, както и върху риболова, осъществяван от риболовни съдове на страните-членки извън водите на Европейската общност; изграждане, поддържане на средства и системи за наблюдение на риболова, като контролни плавателни съдове, самолети и наземни транспортни средства, ефикасно прилагане на системата за сателитно наблюдение на категорията риболовни кораби, за които европейското законодателство изисква това; изграждане и поддържане на базисни данни, позволяващи кръстосано засичане на информацията за уловите с данни от други източници и осигуряване връзка между тях и съответните системи на Европейската комисия.

Съветът на Европейския съюз ежегодно определя Общи допустими улови за основните видове риба за всяка страна. Те са съобразени с възможностите за устойчиво

възстановяване на рибните запаси. Страните-членки разпределят тези квоти между своите риболовни съдове. Страните-членки могат да разменят своите риболовни квоти помежду си. Съветът на ЕС взима решения също така по предоставяне на възможности за риболов на трети страни, имащи достъп до водите на Общността. За да могат да упражняват риболов, риболовните кораби трябва да имат и да носят на борда разрешително за риболов, да имат система за идентификация и да водят отчетност за претоварването на други съдове и разтоварването на уловите. В ЕС съществува система за сателитно наблюдение на риболовните кораби с дължина над 24 м. Страните-членки отговарят за контрола, инспекциите и санкционирането на нарушенията. Европейската комисия от своя страна е отговорна за правилното и добросъвестно прилагане на правилата на ОПР в целия ЕС.

Устойчивото възстановяване и експлоатация на рибните ресурси се осъществява чрез изпълнението на многогодишни планове за възстановяване на застрашените видове и многогодишни планове за управление на ресурсите от други запаси. Тези планове се изготвят на базата на научни консултации. Те включват показатели за устойчиво управление на рибните ресурси и ограничаване на риболовното усилие. За щадяща експлоатация на ресурсите се прилагат технически мерки като определяне на по-голямо око на риболовните мрежи и насърчаване на селективния риболов. С оглед да се осигури устойчивата експлоатация на ресурсите, страните-членки са задължени да ограничат капацитета на риболовния си флот.

Черно море не е предмет на регулиране в рамките на Общата политика по рибарство на ЕС и в него няма улов на видове, за които се прилага Общ допустим улов. Република България има практика и готовност за прилагане на подобен режим с оглед опазване на рибните ресурси и тяхното нормално възпроизводство.

2. Обща организация на пазара – включва регламентиране контрола по прилагането от страните-членки на общи стандарти за предлагане на пазара на продукти от риболов и аквакултури, признаване на организации на производителите в рибарството и аквакултурите, ценова политика, основана на събиране и предаване на информация за пазарните цени, и действаща чрез механизми, като: изтеглянето на продукти от пазара, помощи за частно складиране, компенсаторни плащания; възможности за приемане на защитни мерки в случай на сериозен дисбаланс на пазара на риба и рибни продукти. Целта на общата организация на пазарите е да допринесе за устойчивото управление на рибните ресурси като въведе общ пазар за рибните продукти, който да даде възможност в интерес на потребителите и производителите да се постигнат ценова стабилност, баланс

между търсенето и предлагането и адекватно снабдяване на един пазар, който изпитва нарастващ недостиг на суровини за преработвателната промишленост.

Общата организация на пазара обхваща следните елементи:

- Общи пазарни стандарти;
- Информация за потребителите;
- Организации на производителите;
- Ценова подкрепа на базата на интервенция;
- Механизми за търговия с трети страни.

Рибните продукти могат да се продават на пазара само ако отговарят на пазарните стандарти по отношение на качество, размер или тегло, като се класифицират в зависимост от тези критерии. Съществуват изисквания относно опаковката, представянето и етикетите. Страните-членки трябва да проверяват съответствието на продуктите с пазарните стандарти.

Целите на интервенцията на пазара на риба са:

- 1/ да се смекчат негативните ефекти от дисбаланса между търсене и предлагане;
- 2/ стабилизиране на цените на продуктите и доходите на рибарите.

При интервенцията продукцията се изтегля от пазара, когато цената спадне под определено равнище. В този случай рибарите получават парична компенсация от организацията на производителите, към която принадлежат. Изтеглените продукти трябва да отговарят на пазарните стандарти и да бъдат с нормално качество. Те могат да се използват за благотворителни цели, за храна на животните, но не и да се продават за консумация.

За подпомагане развитието и защитата на интересите на производителите и преработвателите на риба и аквакултури се създават функционални и активни организации на производителите, които подпомагат своите членове, както при планиране на производството, разпространението на информация за добри практики и технологии, така и за подобряването на пазарните позиции на производителите чрез концентрация на реализацията на продукцията. Такива организации също така облекчават отделните производители във връзка с кандидатстването и получаването на финансово подпомагане. Организациите на производителите в рибарството могат да се учредяват от рибари и фермери на аквакултури, които се сдружават доброволно, за да осигурят оптимални условия за реализация на своята продукция.

3. Структурни мерки (включително регистър на риболовните кораби) – включват прилагане и управление на структурната политика в областта на рибарството и аквакултурите, в

частност изпълнение структурните програми от структурния фонд за рибарството за периода 2000 – 2006 г. – Финансовия ориентационен инструмент за рибарството и новия финансов инструмент за периода 2007 – 2013 г. – Европейския фонд по рибарство; измерване на риболовните съдове; изграждане на регистър на Риболовния флот, данните от който редовно се изпращат към Регистъра на Общността.

4. Външни отношения – ЕС има изключителната компетентност да представлява страните-членки по споразумения със страни извън ЕС, както и в международни конвенции във връзка с ползване на риболовни ресурси и права. Квотите за улов на страните-кандидатки, произтичащи от участие в международни конвенции и организации в областта на риболова, след присъединяването преминават към Общността, като всяка страна-член се ползва с такава относителна (процентна) част от общия дял на ЕС по съответните видове извън водите на Общността, с каквато е влязла в ЕС на базата на действащия в тази сфера принцип на относителна стабилност.

V. Органи в Европейската комисия

Генерална дирекция „Рибарство и морски въпроси“ на ЕК отговаря за Общата политика по рибарство на ЕС, включваща всички риболовни дейности, развъждането във ферми на живи водни организми, както и тяхната преработка и пласмент на пазара въз основа на Член 33 (бивш 39) на Договора, учредяващ Европейската общност. В съответствие с основните принципи на ОПР, ГД „Рибарство и морски въпроси“ представя Общността в международните отношения, подготвя законодателство, прилага политиката за управление на сектора и наблюдава съответствието със законодателството на Общността. ГД „Рибарство и морски въпроси“ отговаря също за осъществяването на научноизследователска програма за рибарството като част от Рамковата изследователска програма на Общността.

Основна задача на Дирекцията е и привличането, консултирането и информирането на обществените и професионални организации, както и на заинтересованите неправителствени организации в сектора. Тя отговаря също за провеждането на разнообразни информационни и комуникационни инициативи по ОПР.

ГД „Рибарство и морски въпроси“ изпълнява своите задължения във взаимодействие с другите генерални дирекции и отдели на ЕК, както и с други институции на ЕС (Съвета на ЕС, Комитета на регионите, Икономическия и социалния комитет и т. н.). Тя също така

изпълнява задачи по управление на бюджета и финансите, както и административни дейности.

VI. Актуално развитие

Първият преглед на ОПР показва, че при съществуването на прекалено много кораби и при наличните ресурси, техническите мерки и контрола сами по себе си не може да предотвратят свръхулова. Размерът на улова също трябва да се регулира. С оглед подсилването на ефективността на ОПР, връзката между отделните компоненти на политиката бе засилена. Съответните мерки по контрола бяха предприети с оглед да се осигури съблюдаването им в целия сектор. Нови технологии започват да се използват за предаване на информация на съответните органи и за извършване на наблюдение на по-големите кораби чрез сателитна система. Вторият преглед на ОПР се извърши през 2002 г. като един от най-важните приоритети на ОПР бе по-ефективното съхранение и управление на ресурса. Новият подход на ЕК по отношение на управление на рибарството цели:

- пренасочване управлението към една по-дългосрочна перспектива с оглед осигуряване на по-добри запаси;
- засилване контрола върху капацитета на риболовния флот и спиране на помощта за изграждане на нови риболовни съдове;
- инкорпориране опазването на околната среда в управлението на рибарството, свързано от своя страна със защита на биоразнообразието;
- засилване ролята на научните съвети в тази област.

Законодателството на ЕС относно управлението на рибарството не предвижда задължителни изисквания по отношение структурата на националните администрации за прилагане на ОПР. Въпреки това, в сферите на пазарната политика, опазването на рибните ресурси, инспекцията и контрола, както и регистрацията на риболовния флот, ЕС налага подробни изисквания, които се отнасят както до задължителните за прилагане действия и мерки, така и по отношение на средствата и методите за тяхното изпълнение. Прилагането на Общата политика по рибарство на ЕС в Р. България ще осигури повишаване на качеството и видовото разнообразие на предлаганите на пазара риба и рибни продукти на конкурентни цени. Увеличаване инвестициите в сектора ще повишат заетостта.

В приложение № 1 са разписани седемте политики от Общата политика по рибарство на Европейския съюз

Приложение № 1: Седемте политики на ОПР на ЕС:

1. Устойчиво използване на рибните ресурси

- Познаване и научно изследване на морските рибни ресурси;
- Възстановяване и управление на рибните запаси;
- Регламентиране на уловите, риболовното усилие и риболовните лицензи;
- Управление и приспособяване на риболовния флот /в частност по отношение на свръхкапацитета на риболовния флот/;
- Съхранение и опазване на ресурсите;
- Селективност на риболовните уреди и методи щадящи околната среда и опазващи биоразнообразието.

2. Предлагане на рибни продукти и осигуряване на пазарно равновесие

- Предлагане за преработвателната промишленост;
- Предлагане на рибни продукти за директна консумация;
- Балансиране между търсенето и предлагането;
- Достъп до ресурси и води, които не принадлежат на Общността /Споразумения по рибарство и Регионални организации по рибарство/;
- Осигуряване на прозрачност на пазара и свободно движение на стоки.

3. Устойчиво развитие на аквакултурното производство

- Средносрочно развитие на морските и сладководни аквакултури;
- Развитие на сектора „органични аквакултури“;
- Мерки за подобряване качеството на водата, използвана при отглеждането на аквакултури;
- Разнообразяване на видовете аквакултури и въвеждане на нови видове за производство;
- Мерки за предпазване от болести.

4. Развитие и конкурентоспособност на сектора

- Конкурентоспособност на сектора, средносрочно развитие на морския риболов, вкл. конкурентоспособност на флота;
- Използването на всички типове улови, модернизация на корабното оборудване, условия за съхранение на рибата на борда на риболовния кораб;

- Риболов във вътрешни водоеми; Използване на иновации, въвеждане на нови продукти за производство.
- Развитие на преработвателната промишленост;
- Стратегия за развитие на маркетинга;
- Анализ на икономическата ситуация, свързана с бизнеса в този сектор;
- Информация за защита на потребителя.

5. Човешки ресурси и териториално измерение на ОПР на ЕС

- Политика за повишаване качеството на зетите в сектор рибарство и аквакултури /анализ на работната сила според нивото на обучение, заетост по пол, подсектори и други/; Увеличаване активното население в сектора на регионално ниво, вкл. морски риболов, аквакултури, преработка, чрез привличането на млади хора и нарастване ролята на жените в този сектор;
- Подобряване безопасността и условията на труд;
- Социален диалог и стратегия за устойчиво развитие на рибарството.

6. Опазване на морската и водна околна среда

- Превенция и контрол върху замърсяването в области на защитени морски територии по продължение на бреговата ивица и рифовете, за които области са взети мерки за опазване на водната флора и фауна от риболовен интерес;
- Управление на отпадъчните води от производството и преработката на рибни продукти;
- Географска карта за показване качеството на водите.

7. Добро управление на Общата политика по рибарство на ЕС

- Отпускане на финансови помощи и величина на заетостта в сектора;
- Инспекция и контрол;
- Качество на базата данни и събирането на информация;
- Степен на организираност на промишлеността и процент на присъствие на професионалните организации в стойност и количество /Участие на Организации на производителите и междубраншово партньорство/.